

ОБМЕЖЕННЯ СФЕРИ ПАТЕНТНОЇ ОХОРОНИ ЯК ЗАСІБ ВІДНОВЛЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Андрій Олефір,

*асистент кафедри цивільного, господарського та екологічного права
Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, кандидат юридичних наук*

У статті досліджені проблеми та шляхи відновлення конкурентоспроможності фармацевтичної промисловості України, запропоновані засоби державного регулювання господарських відносин, які передбачають зміну правового режиму надання патентної охорони з урахуванням специфіки фармацевтичної сфери.

Ключові слова: інтелектуальна власність, інновація, патент, винахід, корисна модель, промисловий зразок, конкурентоспроможність, фармацевтична промисловість

Високий рівень національного багатства України та низькі показники внутрішнього валового продукту свідчать про те, що хибними є підходи до управління макроекономічними процесами. Нова економічна політика неможлива без реформування законодавства у сфері інтелектуальної власності, як основної передумови створення та комерціалізації інновацій.

З-поміж результатів господарської діяльності найбільшу економічну цінність має інтелектуальна власність, тому не випадково це найбільш прибутковий сектор американської економіки [29; 7]. Водночас правова охорона інтелектуальної власності є засобом досягнення цілей соціально-економічної політики та залежить від національної специфіки: в державах, які розвиваються, широка сфера патентної охорони не сприятиме інноваціям за умови відсутності платоспроможного попиту та промисловості, фінансових стимулів для інвестицій у новації тощо. На етапі відновлення технологічного потенціалу національний інтерес Ук-

раїни — мінімальний захист інтелектуальних продуктів для локалізації їх виробництва на новій технологічній основі. Стосовно лікарських засобів, то це створення конкурентоспроможної продукції, принаймні на внутрішньому ринку як альтернативи імпорту. Це суперечить інтересам імпортерів, режим господарювання для яких суттєво лібералізували протягом 2014–2015 рр., а також «псевдоінноваторів» та інших учасників господарських відносин, які одержують прибуток у традиційних галузях.

Незважаючи на те, що різним аспектам проблематики інноваційного розвитку та захисту прав інтелектуальної власності в Україні приділяють увагу такі вітчизняні науковці, як Г. Андрощук, Ю. Атаманова, Р. Гревцова, О. Давидюк, Д. Задихайло, О. Кашинцева, О. Орлюк, В. Пашков, О. Сімсон та ін., низка питань, пов'язаних з обмеженням сфери патентної охорони як одним зі шляхів відновлення конкурентоспроможності вітчизняної фармацевтичної промис-

ловості, залишилися без належних теоретичних обґрунтувань.

Україна як імпортер інновацій, критично залежить не лише від іноземних технологій, але й від широкого спектру виробничої та споживчої продукції. Уніфікація світового господарського порядку й відкритість ринків призводить до катастрофічного для України посилення конкуренції, коли український підприємець змушений конкурувати з нерезидентами, котрі одержують значну державну підтримку. Так само у сфері правової охорони інтелектуальної власності міжнародні організації захищають, насамперед, інтереси правовласників, а, отже розвинених держав. У підсумку це спрямовано на зведення функцій слаборозвинутих держав до номінальних і передачу суверенних повноважень на наднаціональний рівень. Якщо ж держава відмовляється від регулювання господарських відносин, у такому разі ринок регулюють монополісти, тобто суб'єкти, що володіють найбільшою економічною владою. Д. Задихайло зауважує, що визначення ролі держави в економіці перехідного періоду, як у періоди зростання, так і кризові, залежать від мінливої конфігурації політичних інтересів [13, 792].

Фармацевтична промисловість України виробляє обмежений перелік лікарських засобів, більшість з яких є застарілими. З огляду на те, що одними з ключових факторів шостого технологічного укладу є клітинні, нано- та біотехнології, саме фармацевтична промисловість, яка порівняно з рештою галузей економіки зберегла виробничі потужності, може стати драйвером національного інноваційного розвитку. У цьому контексті до перспективних напрямів належать такі: (1) інтеграція лікарських засобів і медичних виробів (принтери для виготовлення препаратів, таблетки із сенсором, мікродвигуном або чипом, дозатори лікарських засобів, таблетовані форми з цільовою доставкою діючої

речовини); (2) біофармацевтичні лікарські засоби (індивідуальний підбір препаратів залежно від генетичних особливостей пацієнта); (3) наномедицина (ефективна діагностика і лікування хвороб, вирощування тканин). На думку Р. Гревцової, серед біоетичних питань, що опиняються на порядку денному права охорони здоров'я, варто виокремити генну інженерію, застосування допоміжних репродуктивних технологій, трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині, проблеми вмирання і смерті тощо [6, 192–202].

Через те, що соціально-економічна політика України не спрямована на розвиток внутрішнього ринку, визначимо деякі негативні наслідки цього для фармацевтичної сфери. По-перше, це брак життєво важливих препаратів: через імпортозалежність щорічно виникають проблеми з ліками для антитретовірусної терапії для ВІЛ-позитивних осіб [3]. По-друге, це високі ціни нелікарські засоби. Згідно з Указом Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25.05.2012 р. «Про забезпечення населення якісними та доступними лікарськими засобами» від 30.08.2012 р., зростання цін на лікарські засоби пов'язане не з підвищенням їхньої ефективності, безпеки та якості, а з діями суб'єктів ринку, спрямованими на максимізацію прибутку (виробники користуються монополією інтелектуальної власності), що може призвести до створення загрози національній безпеці. По-третє, вітчизняні фармацевтичні заводи не мають ресурсів для виробництва конкурентоспроможних препаратів, зокрема лікарських субстанцій, через високі витрати виробництва в Україні, дешевий імпорт з Азії (КНР, Індії), потреба у впровадженні світових стандартів якості, для чого необхідні високовартісні технології та обладнання [14], відсутність кредитування реального сектору, нерозвиненість стра-

хування фармацевтичних витрат, негативне ставлення споживачів до вітчизняної фармацевтичної продукції, інертність споживачів і медичних закладів, які переважно купують «перевірені» (імпортні) засоби. Так, за останні 20 років в Україні не було зареєстровано жодного оригінального препарату [14].

Для успішної конкуренції фармацевтичній компанії необхідно щороку випускати на ринок кілька оригінальних лікарських засобів [15]. При цьому, розробки та клінічні випробування нового препарату коштують у середньому 1 млрд дол. США, а повний цикл синтезу, тестування та випуску на ринок триває 10–16 років [22, 14]. До речі, ринок генеричних лікарських засобів, використання яких сприяє скороченню витрат сфери охорони здоров'я, зростає в Данії, Великобританії, Німеччині, Нідерландах [4].

З огляду на те, що неможливо налагодити виробництво не лише оригінальних, а й генеричних лікарських засобів за більшістю асортиментних позицій без державної підтримки, першочергово необхідно налагодити випуск брендovаних генериків (зареєстровані під власними торговими марками), що забезпечить інвестиційний ресурс для розробки оригінальних препаратів. Зокрема, в РФ діє 15 % преференція до ціни пропозиції торгів у державних закупівлях на препарати з маркуванням «Зроблено в Росії» (на пакування пільга не поширюється) [5]. Взаємозалежність між захистом прав інтелектуальної власності, створенням і комерціалізацією інновацій неможливо визначити однозначно, тому що успішність інноваційного процесу залежить від багатьох факторів [24]. Зокрема, немає сенсу розробляти новий препарат, якщо більшість пацієнтів, які його потребують, не мають змоги його придбати. Тож на державу покладається завдання забезпечити за допомогою комплексу правових засобів фізичну (забезпечення якісними, ефек-

тивними та безпечними препаратами) й економічну (регулювання цін і формування попиту) доступність лікарських засобів. Механізм правового регулювання інтелектуальної власності в Україні штучно обмежений, що зумовлено конфліктом приватного та публічного інтересів, коли апологетами першого є імпортери-власники, інтересам яких відповідає максимально широка сфера правового регулювання інтелектуальної власності з мінімальною кількістю винятків і максимально тривалими строками правової охорони.

На думку науковців, сильна система охорони прав інтелектуальної власності є перешкодою для дифузії та імітації інновацій, розвитку деяких нових технологій [25]. Тож, при конструюванні нормативних приписів важливо забезпечити баланс, щоб, з одного боку, правову охорону могли одержати тільки реально інноваційні та промислово придатні об'єкти, а, з другого боку, щоби сфера застосування таких об'єктів була максимально вузькою. Таким чином система правової охорони інтелектуальної власності може виконувати двоєдине завдання: стимулюватиме науково-технічний прогрес і обмежить можливості для зловживання виключними правами без мети безпосередньої комерціалізації винаходу.

На сучасному етапі економічна політика держави має спрямовуватися на активне імпортозаміщення — локалізацію промислового виробництва на території України, а також на поступове відновлення науково-технічної бази для виготовлення оригінальних вітчизняних препаратів, що неможливо без переважно публічного фінансування. Також необхідно враховувати, що ринок генеричних препаратів є висококонкурентним, тому для рентабельності виробництва й інвестування в інновації державі необхідно реалізувати комплекс загальних і спеціальних засобів регулювання господарської діяльності. У цьому контексті основними конкурентними україн-

ської фармацевтичної промисловості є такі:

- значний розмір внутрішнього ринку, що дає змогу реалізувати не суто експортну стратегію;
- велика кількість сировини для виготовлення субстанцій;
- дешева та кваліфікована робоча сила;
- невисокі вартість оренди виробничих приміщень і рівень екологічних витрат;
- наявність незавантажених промислових потужностей;
- розвинена хімічна галузь;
- членство Державної служби України з лікарських засобів в міжнародній системі співпраці фармацевтичних інспекцій «PIC/S»;
- навчальні та наукові установи фармацевтичного профілю та ін.

Поряд з цим, до дестимуляційних факторів належать такі:

- високі тарифи природних монополій і податковий тиск;
- відсутність прямої та непрямої державної підтримки, стимулів для інноваційного інвестування;
- недоступність національного кредиту;
- виведення капіталів за кордон.

На думку О. Орлюк, становлення інноваційної моделі розвитку економіки України є складним завданням, яке вимагає залучення багатьох факторів, що лише в комплексі здатні дати нові відчутні поштовхи трансформаційним процесам на інноваційних засадах [18, 68–73]. Ю. Атаманова виділяє такий режим господарювання, як політика найбільшого сприяння, що передбачає встановлення спеціальних заохочень: (а) щодо обраних за пріоритетні галузі народного господарства; (б) щодо певних суб'єктів господарювання; (в) щодо певних територій [1, 110].

Варто звернути увагу на те, що посадові особи Міністерства охорони здоров'я України одним із важливих напрямів діяльності міністерства назива-

ють стимулювання локалізації виробництва, зокрема локальні виробники зможуть замістити до 60 % імпорту [20]. Позитивним є те, що в планах ПАТ «Фармак» і ТОВ «НПК «Екофарм» — налагодження випуску субстанцій (у 2014 р. тільки 22 зі 110 вітчизняних виробників здійснювали випуск активних фармацевтичних інгредієнтів (17 % від загальної кількості тих, які використовували для потреб власного виробництва) [14].

Назване коло проблем можливо вирішити тільки за допомогою правових засобів державного регулювання господарських відносин, які мають загальний і спеціальний характер: (1) загальні: (1.1) заборона рекламування лікарських засобів, запровадження спеціального маркування продукції вітчизняного виробництва, покладення на медичних і фармацевтичних працівників обов'язків зазначити в рецептурних формах і призначеннях безрецептурних препаратів генеричний аналог оригінального лікарського засобу; (1.2) обов'язковість щорічного оновлення національного переліку основних лікарських засобів і виробів медичного призначення, прискорена процедура державної реєстрації генеричних лікарських засобів, інформування населення про негативні наслідки сильного захисту інтелектуальної власності у фармацевтичній сфері; (1.3) розробка комплексної програми державної підтримки виробництва та збуту лікарських засобів, повний цикл виробництва яких буде організовано в Україні, програми популяризації українських фармацевтичних брендів; (1.4) надання пільг для виробників-резидентів і нерезидентів залежно від стадії локалізації виробництва в Україні; державні закупівлі за цільовими програмами лікарських засобів, що має забезпечити попит на субстанції (для їх ефективності необхідно збільшити частку державного фінансування придбання лікарських засобів [20]); обмеження або заборона

на участь іноземних виробників у сфері державних закупівель (цьому суперечить Угода про державні закупівлі СОТ); (2) спеціальні: (2.1) зміна правового режиму надання патентної охорони: регулювання змісту критеріїв патентоспроможності та строків правової охорони, закріплення винятків із загальних правил надання патентної охорони, забезпечення швидкої безпосередньої комерціалізації винаходу заявником, захист інтересів перших винахідників, удосконалення порядку розгляду заявки на винахід, припинення видачі патентів на корисні моделі; (2.2) щодо сфери охорони здоров'я: застосування примусового ліцензування та паралельного імпорту, встановлення правила «Болар», регулювання умов надання додаткового охоронного сертифіката й ексклюзивності даних.

Під час застосування спеціальних правових засобів щодо регулювання господарського обігу інтелектуальної власності необхідно враховувати такі особливості цієї сфери: (1) для стимулювання науково-технічного прогресу патентна охорона не повинна надаватися малозначущим розробкам, за якими заявляється гіпотетичне застосування; (2) великі патентовласники, зловживаючи монополією становивши, часто виводять на ринок розрекламовані препарати-«блокбастери», що не є терапевтично ефективними та доступними; (3) послідовність і компліментарність інновацій (майже вся інтелектуальна власність створюється на основі попередніх технологій); (4) суперечність між цілями функціонування систем правової охорони інтелектуальної власності й охорони здоров'я, а саме перша спрямована на захист монополії правовласників, внаслідок чого суспільство сплачує високу інноваційну ренту, друга — на доступність якісних лікарських засобів і медичних послуг; (5) тенденція до посилення патентної охорони в напрямку до створення єдиної світової системи патентування, в якій було б

необхідно подати один формуляр патентної заявки англійською мовою, проводилася одна експертиза заявки й один раз сплачувався патентний збір; (6) Україна є учасницею багатьох міжнародних угод, які суттєво обмежують її економічний суверенітет, не забезпечуючи позитивний господарський ефект; (7) технології розвиваються у прискореному ритмі, тому через 20 років відповідна інновація не користуватиметься попитом; (8) реалізація економічної політики, спрямованої на звуження сфери правової охорони інтелектуальної власності, суперечить інтересам бенефіціарів цієї системи; (9) основним правовим засобом довгострокового захисту інтелектуальної власності є не формальне патентування продуктів, а технологічне лідерство; (10) за загальним правилом, у державах, які розвиваються, уряди фінансують наукові дослідження і розробки в сферах, у яких не зацікавлений приватний інвестор, з огляду на високі ризики інвестицій і тривалу окупність. На відміну від виробничого процесу, інноваційний процес характеризується високими ризиками і невизначеністю шляхів досягнення цілей, необхідністю переборювати опір як у сфері економічних відносин, так і в сфері інтересів учасників інноваційного процесу тощо [8].

Угода ТРІПС і міжнародно-правове регулювання загалом гарантують більш високий рівень захисту інтелектуальної власності, хоча державам-учасницям надається право застосувати гнучкий підхід до закріплення деяких правових інститутів, зокрема, перебуваючи в умовах гострої фінансової кризи, вони можуть отримати право застосувати захисні заходи щодо внутрішнього ринку. Зважаючи, що вихід з нормативної системи СОТ, що є логічним з огляду на падіння економічних показників починаючи з 2008 р., фактично неможливий, слід використовувати дані механізми повною мірою. Зокрема, Угода ТРІПС

передбачає такі правові механізми: (1) гнучкі: (1.1) паралельний імпорт; (1.2) інше використання об'єкта інтелектуальної власності без дозволу власника виключних прав (примусове ліцензування); (1.3) винятки з виключних прав; (1.4) зміст критеріїв патентоспроможності та лише загальні строки правової охорони; (1.5) обмежений перелік патентоспроможних об'єктів; (2) обмежувальні: (2.1) загальний принцип охороноспроможності; (2.2) заборона надавати будь-які преференції щодо захисту інтелектуальної власності для резидентів, зокрема й щодо локалізації підприємств на території України, порівняно з нерезидентами; (2.3) презумпція, що спосіб отримання ідентичного продукту не відрізняється від запатентованого; (2.4) поширення правового захисту способу виготовлення продукту на виріб; (2.5) обов'язковість надання формальної охорони промисловим зразкам та ін. Водночас, для застосування гнучких механізмів Угоди ТРІПС українське законодавство містить такі перешкоди: (1) правові й адміністративні бар'єри, тобто Україна добровільно відмовилася від їх імплементації, встановивши більш суворі режими; (2) укладені договори про вільну торгівлю. Адже відповідно до ст. 1 Угоди ТРІПС, держави-члени можуть, але не зобов'язані передбачати у своєму законодавстві більш високий рівень охорони, ніж того вимагає ця Угода. Більше того, Дохійська Декларація про Угоду ТРІПС та громадське здоров'я передбачає, що Угода ТРІПС не перешкоджає та не повинна перешкоджати тому, щоб держави забезпечили захист суспільного здоров'я, зокрема, сприяли всезагальному доступу до лікарських засобів. У цьому контексті варто назвати негативні ознаки Закону України «Про заходи щодо стабілізації платіжного балансу України відповідно до статті XII Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 р.» від 28.12.2014 р., до яких

належать такі: поширення на життєво важливі товари та інвестиційний імпорт, відсутність одночасного стимулювання імпортозаміщення. Тож в такій формі він призводить радше до негативних наслідків як для громадян, так і суб'єктів господарювання.

Незважаючи на резолюцію Європейського Парламенту «Про Угоду ТРІПС і доступ до лікарських засобів» від 12.07.2007 р., в якій зазначається, що не слід вимагати дотримання високих стандартів правової охорони інтелектуальної власності стосовно держав, які розвиваються, тому що це може негативно впливати на доступ до лікарських засобів, Європейська Комісія активно працює над укладенням двосторонніх торговельних угод, які містять зобов'язання ТРІПС-плюс. Зокрема, Угода про асоціацію між Україною та ЄС покладає на Україну зобов'язання зі встановлення більш тривалих строків правової охорони, надання додаткових охоронних сертифікатів і запровадження захисту ексклюзивності даних досьє оригінальних препаратів, зокрема і збереження їхньої конфіденційності, встановлення додаткових критеріїв охороноспроможності для промислових зразків тощо [17]. Дослідники зазначають, що Великобританія в 1931 р. відмовилася від вільної торгівлі, з огляду на необхідність національного самозбереження [21, 108–107]. Таким чином, забезпечення інноваційного розвитку є суто національним завданням, виконуючи яке необхідно зважати на зарубіжний досвід державотворення, а не на «експортну науку».

Отже, з огляду на недостатність вітчизняних інвестицій, зокрема для «масового» патентування, втрату технологічного потенціалу й актуальність стратегії імпортозаміщення, необхідно звужити коло об'єктів, що можуть одержати правову охорону шляхом посилення вимог патентоспроможності та звуження сфери їхнього застосування. Незважаючи на нормативно-правові обмеження щодо реалізації

Україною економічної політики, можливе застосування спеціальних правових засобів державного регулювання господарських відносин, які передбачають зміну правового режиму надання патентної охорони. При цьому буде забезпечено доступність лікарських засобів у широкому значенні (передусім за допомогою локалізації виробництва на території України та зменшення інноваційної ренти), відновлення

науково-технологічного потенціалу, коли буде забезпечена компліментарність технологій, не порушуватимуться взяті Україною міжнародні зобов'язання*. ♦

Список використаних джерел

1. Атаманова Ю.Є. Проблеми визначення та реалізації стратегії інноваційного розвитку / Ю.Є. Атаманова // Державне будівництво та місцеве самоврядування. — 2007. — № 14. — С. 99–111.
2. Берд К. Интеллект без собственности [Электронный ресурс] / К. Берд // Компьютерра. — 2007. — № 40 — Режим доступа : <http://www.rulit.me/books/zhurnal-kompyuterra-708-read-83745.html>.
3. Бочерикова Є. Забезпечення антиретровірусними лікарськими засобами хворих на ВІЛ/СНІД / Є. Бочерикова // Аптека [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.pda.apteka.ua/article/333454>.
4. Головенко М. Я. Доступні, якісні ліки — запорука успішного реформування медицини [Електронний ресурс] / М. Я. Головенко // Провідний український лабораторний портал Labprice.ua. — Режим доступу : http://www.labprice.ua/naukovo-populyarni_statti/dostupni_yakisni_liki_zaporuka_uspishnogo_reformivannya_medicini.html.
5. Гордеева А. Россию вылечит «большая фарма» [Электронный ресурс] / А. Гордеева // Финанс. — 2010. — № 45 (376). — Режим доступа : <http://www.finansmag.ru/96514/>. — Заглавие с экрана.
6. Гревцова Р. Ю. Медичне право України: тенденції і перспективи розвитку в умовах глобалізаційних та євроінтеграційних процесів / Р. Ю. Гревцова // Право і громадянське суспільство. — 2014. — № 1. — С. 192–202.
7. Зузік К. М. Оптимізація форм трансферу технологій міжнародними корпораціями : автореф. дис... канд. екон. наук: спец. 08.05.01 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» / К. М. Зузік ; Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка. — К., 2004. — 20 с.
8. Інноваційна інфраструктура в контексті національної інноваційної системи (економіко-правові проблеми) : моногр. / О. П. Орлюк, О. Б. Бутнік-Сіверський, С. Ф. Ревуцький та ін.; наук. ред. О. Б. Бутнік-Сіверський. — К. : НДІ інтелектуальної власності НАПрНУ, 2011. — 103 с.
9. Бубуєнко П. Т. Інтелектуальна власність: навч. посіб. / П. Т. Бубенко, В. В. Величко, С. М. Глухарев. — Х. : ХНАМГ, 2011. — 215 с.
10. Мэггс П. Б. Интеллектуальная собственность / П. Б. Мэггс, А. П. Сергеев; пер. с англ. Л. А. Нежинской. — М. : Юристъ, 2000. — 400 с.

* Закінчення статті у наступному номері.

- 11.Кашинцева О. Ю. Вплив механізмів примусового ліцензування на ринок лікарських засобів / О. Ю. Кашинцева // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. — 2013. — № 1. — Т. 3. — С. 69–72.
- 12.Кокурин Д. И. Инновационная деятельность : монография / Д. И. Кокурин. — М. : Экзамен, 2001. — 576 с.
- 13.Конституція України : наук.-практ. коментар / редкол.: В. Я. Тацій (гол.редкол.), О. В. Петришин, Ю. Г. Барабаш та ін.; НАПрНУ. — 2-е вид., перероб. і доп. — Х. : Право, 2011. — 1128 с.
- 14.Коробчук О. Нахімічили: імпортна сировина для фармацевтів дешевша ніж вітчизняна [Електронний ресурс] / О. Коробчук // Новини України та аналітика «Ua1». — Режим доступу: <http://www.ua1.com.ua/publications/nahimichili-importna-sirovina-dlya-farmaceutiv-deshevsha-vid-vitchiznyanoji-6438.html>.
- 15.Миронишина О. В. Глобалізація фармацевтичної індустрії: наслідки впливу для української економіки / О. В. Миронишина // Вісник Донецького університету. — 2007. — № 2. — С. 159–168.
- 16.Обвал гривні суттєво вдарив по ринку ліків // Кореспондент.net: економіка. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ua.korrespondent.net/business/economics/3488907-korrespondent-obval-hryvni-suttievo-vdaryv-porynku-likiv.html>.
- 17.Олефір А. О. Правове регулювання інтелектуальної власності та інноваційних відносин в Угоді про асоціацію України та ЄС (частина 1) / А. О. Олефір // Теорія і практика інтелектуальної власності. — 2014. — № 5. — С. 79–94.
- 18.Орлюк О. П. Законодавче забезпечення інноваційної діяльності в Україні / О. П. Орлюк // Наука та інновації. — 2008. — Т. 4. — № 1. — С. 68–73.
- 19.Уляницький Д. АТО перекроїла український ринок ліків [Електронний ресурс] / Д. Уляницький // РБК-Україна. — Режим доступу: <http://www.rbk.ua/ukr/analytics/ato-perekroila-ukrainskiy-rynok-lekarstv-1438171885.html>. — Заголовок з екрана.
- 20.Фармацевтическая вертикаль: чего ожидать в 2016 году? [Електронний ресурс] // Аптека. — Режим доступу: <http://www.apteka.ua/article/346305>.
- 21.Хобсбаум Э. Эпоха крайностей: короткий двадцатый век (1914–1991) / Э. Хобсбаум. — М. : Независимая газета, 2004. — 632 с.
- 22.Assessing Claims about the Cost of New Drug Development: A Critique of the Public Citizen and TV Alliance Reports [Electronic resource] / J. A. DiMasi, R. W. Hansen, H. G. Grabowski // Tufts Center for the Study of Drug Development, Tufts University. — 2004. — November 1. — Access mode: http://www.csdd.tufts.edu/files/.../assessing_claims.pdf.
- 23.Flores J.E. The Patent, Used as a Sword [Electronic resource] / J. E. Flores // The New York Times. — Access mode: http://www.nytimes.com/2012/10/08/technology/patent-wars-among-tech-giants-can-stifle-competition.html?pagewanted=all&_r=0.
- 24.Innovation, technical change and patents in the development process: a longterm view / M. Cimili M, G. Dosi, R. Mazzoleni, B. Sampat // NEP: New economics papers. Business, economic and financial history. — Pisa, 2011. — № 13. — P. 1–29.
- 25.Lopez A. Innovation and IPR in a Catch Up-Falling Behind Process: The Argentine Case / A. Lopez // Intellectual Property Rights, Development, and Catch-up: An International Comparative Study; H.Odagiri, A. Goto, A. Sunami, R. Nelson (eds.). — Oxford : University Press, 2010. — P. 247–279.

26. *Mazzoleni R. The benefits and costs of strong patent protection: a contribution to the current debate / R. Mazzoleni, R. Nelson // Research Policy. — 1998. — Vol. 27. — P. 273–284.*
27. *Pharma 2020: The vision: Which path will you take? // PricewaterhouseCoopers — 2007. [Electronic resource]. — Access mode : <http://www.pwc.com/gx/en/industries/pharmaceuticals-life-sciences/pharma-2020/pharma-2020-vision-path.html>.*
28. *Report from the Commission to the Council and the European Parliament — Development and implications of patent law in the field of biotechnology and genetic engineering (SEC (2005) 943 / COM/2005/0312 [Electronic resource]. — Access mode : <http://www.eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52005DC0312>.*
29. *Siwek S. Copyright Industries in the U.S. Economy: The 2006 Report, prepared for the International Intellectual Property Alliance by of Economists [Electronic resource]. — Access mode : http://www.iipa.com/pdf/2006_siwek_full.pdf.*

Надійшла до редакції 08.12.2015 р.

Олефір А. Ограничения сферы патентной охраны как средство восстановления конкурентоспособности фармацевтической промышленности. В статье исследованы проблемы и пути восстановления конкурентоспособности фармацевтической промышленности Украины, предложены способы государственного регулирования хозяйственных отношений, предполагающие изменения правового режима предоставления патентной охраны с учетом специфики фармацевтической сферы.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, инновация, патент, изобретение, полезная модель, промышленный образец, конкурентоспособность, фармацевтическая промышленность

Olefir A. Limiting of the scope of patent protection as a means of restoring competitiveness of pharmaceutical industry. In the article were investigated problems and particular ways of restoring the competitiveness of the Ukrainian pharmaceutical industry. Also were made several propositions of state regulation of economic relations that involve changing the legal regime providing patent protection with the peculiarities of the pharmaceutical sphere.

Key words: intellectual property, innovation, patent, invention, utility model, industrial design, competitiveness, pharmaceutical industry